

Ami a 12.N iskolaiújságából kimaradt, de érdemes elolvasni.

Cogito ergo dubito¹ Interjú egy pszichésen súlyos sérülttel

Legalábbis Balás Béla kaposvári megyés püspök szerint „*súlyos pszichés sérülések is állhatnak annak háttérében, ha valaki ateistának vallja magát*”.² Ennek a „keresztényi gondolatnak” a jegyében készítettünk interjút Juhász Tibor tanár úrral, aki nyíltan hirdeti ateista nézeteit.

Kezdjük az elején! Mit jelent az ateista kifejezés?

A görög theosz (azaz isten) szóból származik, az „a-” tagadást jelző előtaggal ellátva. Így szó szerint istentagadót jelent, azaz olyan személyt, aki nem hisz isten(ek) létezésében. Bár korunkban többféle, kevésbé markáns értelmezéssel is találkozunk, maradjunk ennél a világos, egyértelmű magyarázatnál!

Miért döntött úgy a tanár úr, hogy ateista lesz?

Nem „döntöttem” így, ez nem „döntés” kérdése. Ha gondolkodsz, akkor kételkedsz. Ha gondolkodsz, akkor megkérdőjelezed a „hívést”, bizonyítékokat vársz. Ha gondolkodsz, akkor összegezed a tanultakat. Ha gondolkodsz, akkor a természettudományos ismeretek elvezetnek ahhoz a felismeréshez, hogy nem létezik semmiféle természetfeletti lény.

Mi a tanár úr véleménye az olyan természettudósokról, akik vallásosnak tartják magukat?

Gondoltam, hogy ezt a kérdést nem úszom meg. Azok a fizikusok, akik valamilyen konkrét részproblémával foglalkoznak, nem kerülnek válaszút elé. Szabó Gábor, a szegedi egyetem rektora például nemzetközi hírvű kutatásokat végez a lézerfizika területén. A lézereknek azonban nincs közük a valláshoz, hívő fizikusként is kiemelkedő eredményeket lehet elérni. Az ősrobbanás elmélete vagy a világ keletkezését és működését leíró szuperhúr-elmélet persze már felveti a hit kérdését. Stephen Hawking, a ma élő legnagyobb elméleti fizikus szerint, ha valaki ezekkel a problémákkal foglalkozik, az már nem hihet semmiféle természetfeletti lény létezésében, mert a vallásos hit alapvetően befolyásolná a kutatásokat. Mindezt részletesen kifejti a *Van-e teremtő* című filmjében.³ Hawking óvatosan fogalmaz, de egyértelműen nemmel válaszol a film címében feltett kérdésre.

Richard Dawkins, az oxfordi egyetem biológiai professzora írja *Isteni téveszme* című könyvében⁴ (melyet mindenkinek el kellene olvasnia): „*A vallás pártfogóinak kétségbeesett erőfeszítését, hogy igazán kiváló, mai vallásos tudósokat tudjanak felmutatni, az a jellegzetes kongó hang kíséri, mint amikor az üres hordó belsejét kapirgáljuk. Egyetlen weboldalt találtam, amelynek a több száz Nobel-díjas közül összesen hat, állítólagos Nobel-díjas tudós keresztényt sikerül felsorolnia. Kiderült azonban, hogy a hat közül négy egyáltalán nem is Nobel-díjas, egy pedig nem hívő, csak merőben társadalmi megfontolásból templomba jár.*” 😊

¹ Gondolkodom, tehát kételkedem. Descartes után, szabadon. 😊 A kép (76. o.) forrása: memey.com, a webmester szíves engedélyével.

² Zalai Hírlap, 2009. márc. 21., 14. old.

³ Bemutatta a Discovery Channel 2012-ben, de ha ügyes vagy, rátalálsz a weben is. 😊

⁴ Nyitott Könyvműhely Kiadó, 2007, 110. old. A pontos forrásmegjelölést lásd ott.

Személyes véleményem szerint, ha valaki hisz istenben, akkor miért keresi a természet törvényeit? Hiszen isten teremtette így a világunkat, ez mindent megmagyaráz. Miért kell kutatni, hogyan keletkeztek a csillagok, miért kering a Föld a Nap körül, hogyan lehet elektromosságot létrehozni, felhasználni és így tovább.

De a fizika a jelenlegi ismereteinkre épül. Ismereteink pedig időről időre változnak. Nem gondolja a tanár úr, hogy a modellbe egyszer majd bekerülhet egy felsőbbrendű lény?

A fizika és a természettudományok története éppen az ellenkezőjét bizonyítja. Az 1600-as évektől kezdve a hit egyre inkább kiszorult a tudományok köréből. Amíg tudta, inkább csak gátolta a fejlődést (lásd például Galilei esetét). Amint egyre több és több jelenség magyarázatára derült fény, egyre kevesebb helye maradt egy természetfeletti lény ténykedésének.

Régen úgy vélték, a bolygókat valamiféle istenség mozgatja körpályán a Föld körül, amely a mindenség középpontja. Aztán kiderült, hogy ehhez egyáltalán nincs szükség isteni beavatkozásra (továbbá nem körpályán, és nem a Föld körül keringenek ☺). A legmodernebb fizikai elméletek szerint a teremtéshez sem volt szükség teremtőre, semmiféle természetfeletti lényre. A fizika törvényei alapján Világegyetemünk létrejöhetett a semmiből. Ami semmivel ☺ sem meglepőbb magyarázat, mint egy tökéletes, mindenható, örökké létező lény feltételezése. Miért könnyebb hinni egy tökéletes, mindenható, öröktől fogva létező lény létezésében, mint abban, hogy a Világegyetem a semmiből jött létre? Mindkét magyarázat egyaránt hihetetlennek tűnik. A fizika jól működő törvényei viszont megengedik a semmiből való keletkezés lehetőségét. Ráadásul ez sokkal egyszerűbb magyarázat, mint feltételezni egy végtelenül mindenható lényt, ami valójában nem is magyarázat, hiszen a mi világunk keletkezését ráfoglalunk valami más, addig létezőre. Ha valami létezhet örök időktől fogva, akkor miért ne lehetne a mi világunk is ilyen? Mi szükség lenne a teremtésre?

P. W. Atkins, az oxfordi egyetem kémiai professzora írja *Teremtés* című könyvében⁵ (melyet szintén mindenkinek el kellene olvasnia ☺): „[A fizika arra a felismerésre vezet, hogy] a teremtés magyarázatának egyedüli módja az, hogy a teremtőnek nem volt semmi tennivalója, így nem is kellett léteznie. [A fizika törvényeit követve] nyomára bukkanhatunk a végtelenül lusta teremtőnek; a teremtőnek, akinek semmi dolga nem volt a teremtéssel. ...hagyhatjuk a semmibe illanni a nem létező teremtőt, aki ezáltal eltűnhet a színről.” Vagyis ugyanazt mondja, mint amire én is utaltam (persze Atkinstől tanultam ☺).

Tehát a tanár úr szerint minden bonyolult kérdésre, például arra, hogy mi az élet, választ fogunk találni?

A tudományok története azt bizonyítja, hogy egyre több kérdésre találunk választ. Még csak háromszáz éve kutatjuk a természetet. Ez nem olyan hosszú idő. Főleg, mivel az elején elég lassan haladt a felismerések folyamata. Utalok ismét Atkinssre, a tudományok fejlődésével egyre kevesebb szerep jut egy természetfeletti lénynek. Remélem, végül teljesen kiszorul a világunkból.

A tanár úr szereti a komolyzenét. Véleménye szerint nem lehetetlen, hogy ilyen szép, kifinomult és összetett dolgot az ember magától alkotni tudjon? Nincs hozzá szükség isteni sugallatra?

⁵ Gondolat Kiadó, 1987, 29. old.

Szóval azt állítod, hogy Mozart, Leonardo, Goethe tehetségtelen senkik voltak, akik csak egy természetfeletti lény kegyéből és sugallatára alkottak csodálatos műveket? Igen-csak kicsinyes és irigy gondolat. ☺

Hétköznapi hasonlaltal is szolgálhatok. Amikor rájössz egy nehezebb matek- vagy fizikafeladat megoldására, ezt isteni sugallatnak véled? Nem az addigi munkád, tanulmányaid, gyakorlásod eredménye? Bizonyára megsértődnél, ha legyintenek, erre magadtól nem lennél képes, biztosan valami természetfeletti lény segítségével oldottad meg a dolgozatpéldát. ☺

Az agyunkat körülbelül 100 milliárd (!) idegsejt alkotja, ez nagyjából 15-ször annyi, mint ahány ember él a Földön. Minden egyes idegsejt körülbelül ezer másikkal áll kapcsolatban, ami 50 billió (!) szinapszist jelent. Ebben a hihetetlenül bonyolult, dinamikus rendszerben folyamatosan, akár véletlenszerűen alakulnak ki új kapcsolatok (és szűnnek meg régiéik). Egy-egy új felismerés, gondolat, ihlet ezeknek az új kapcsolatoknak az eredménye, amiknek a kialakulását azonban kemény munka előzi meg. Akármekkora zseni volt Mozart, rengeteg munka és tanulás vezetett ahhoz, hogy csodálatos műveit megkomponálja. Megfelelő erőfeszítésekkel elménket aktiválni tudjuk, parancsot adunk az agyunknak a szinapszisek kialakítására (így működik például a tanulás).

Az agytevékenység egzakt leírására – éppen a bonyolultsága miatt – persze még sokáig kell várnunk.⁶ A fizikában azonban szép példákat látunk a véletlen működésére. Tanultuk, hogy a részecskék viselkedését alapvetően a véletlen szabályozza. Tehát minden visszavezethető a véletlenszerű folyamatokra. Régebben a diákok tanultak statisztikus fizikát. Sajnos ez a rész az újabb tantervekből kimaradt (szerintem a tantervek összeállítói szándékosan titkolják a tanulók elől ☺). A statisztikus fizika fejezetében a részecskék véletlenszerű viselkedéséből levezettük a gáztörvényt. A gáztörvény egy konkrét, korrekt, nagyon szigorú, egzakt matematikai egyenlet: $p \cdot V = n \cdot R \cdot T$. Hangsúlyozom, ez azért érvényes, mert a részecskék véletlenszerűen viselkednek! A véletlen azonban nem jelent összevisszaságot. A véletlennek vannak törvényei, melyek következménye például a gáztörvény. Az autók motorja azért működik, mert a részecskék véletlenszerűen mozognak.

A részecskék véletlenszerű mozgásából kiindulva, a gáztörvény levezetésével mintegy megkérdőjelezzük egy természetfeletti lény létezését, hiszen, ha valaki befolyásolná a részecskék viselkedését, akkor a gáztörvény másképp nézne ki. Talán egy kicsit érthetőbb példa egy társasjáték. Ha valaki túl gyakran dob hatost a dobókockával, akkor arra gyanakszunk, hogy biztosan csal. A véletlenszerű viselkedés következményeként ugyanis nagyjából egyforma gyakorisággal dobjuk az egyes számokat. Persze egy természetfeletti lény is okozhatná a gyakoriságok ilyen alakulását. Úgy „csal”, hogy olyan eredmény jöjjön ki, mintha nem csalt volna. ☺ Ehhez azonban nincs szükség külső beavatkozásra. Ez „magától” kialakul.

Nem tudom bebizonyítani, hogy egy természetfeletti lény nem létezik (mint ahogy a létezése sem bizonyítható). De ha létezik, akkor „végtelenül lusta”, nem csinál semmit, nem avatkozik bele a folyamatokba. Ellenkező esetben ugyanis fülön csípnénk a természet törvényeiben, hoppá, itt valaki csalt.

A tanár úr nem gondolt arra, hogy informatikakönyveihez hasonlóan, az ateizmusról való véleményét is kifejejt egy könyvben?

⁶ Talán éppen most fedezik fel az élő szervezetek működésének fizikai alapjait, lásd Jim Al-Khalili–Johnjoe McFadden: *Az élet kódja* (Libri Kiadó, 2016)

Nincs rá szükség. Sokkal jobban megírta Richard Dawkins a már említett, *Isteni tév-eszme* című könyvében. Ajánlom mindenkinek a figyelmébe. Az én feladatom az, hogy a diákoknak megmutassam ezt a szemléletmódot és világgépet. De tapasztalhattátok, nem erőltetem rátok, és nem minősítem azokat, akik hisznek. Bemutatom, hogy a fizikával együtt én hogyan látom a világot, mutatok egy szemléletmódot, aztán mindenkire rá-bízom, mennyire fogadja el.

Azért gyanakodjatok, ha elhangzik a „*Hidd el, ez így van!*” felszólítás! Miért higgyem el, miért nem indokolják, igazolják, bizonyítják, amit állítanak? Nekem gyanús, ha a hitre hivatkozva elmarad az érvelés. **Ne higgy, inkább kételkedj!** – én erre tanítom a diákokat. *A népszámlálás alapján a lakosság 98%-a vallásosnak vallja magát.*

Lám, te is pontatlanul idézed az adatot. A legutóbbi, 2011-es népszámlálás szerint a válaszolók (tehát nem a lakosság!) 2%-a vallotta magát ateistának. Ez nem ugyanazt jelenti, mint amit mondtál, mert nem volt kötelező a kérdés megválaszolása. Lehet, valaki csak azért nem tartotta magát ateistának, mert Balás Bélához hasonlóan csúnya betegséggnek vélte. ☺ Egy közvélemény-kutatás szerint nagyon sokan utálják a pirézeket, holott nem is léteznek.⁷

Ha valamiben sokan hisznek, az még nem biztos, hogy igaz. ☺ Erre számos példát lehet találni a történelemben.

A népszámlálásból egyébként az is kiderült, hogy az azt megelőző, 2001-es felmérés óta a katolikusok száma több mint 2 millióval (!) csökkent. Ezért aztán a 2011-es népszámlálás metodikáját sok szakmai (és vallásos ☺) szervezet bírálta, például az űrlapon az ateista besorolás mellett, alternatív lehetőségként szerepelt a „*vallási közösséghez, felekezethez nem tartozik*” megjelölés. Nyilván van átfedés a két csoport között. A későbbi, részletes elemzésekben pedig összevonták ezt a két kategóriát (lásd a KSH webhelyén), így ateistaként azokkal tartozom egy csoportba, akik hisznek valamiféle természetfeletti lényben, csak nem tartoznak semmilyen vallási közösséghez. Ráadásul a válaszadók 27,2%-a nem válaszolt a vallását érintő kérdésekre, ami megkérdőjelezi az adatgyűjtés értelmét.

Más statisztikák más eredményeket mutatnak. Az Eurobarométer 2005-ös felmérése szerint az európaiak 19%-a nem hisz sem istenben, sem pedig valamiféle felsőbb erőben. További érdekes adatokat lehet olvasni (a pontos forrásmegjelöléssel együtt) a hu.wikipedia.org *Statisztikák az ateizmusról és vallásról* címszavánál. A felmérések egyértelműen bizonyítják az iskolai végzettség, az intelligenciahányados, a havi jövedelem (!) fordított kapcsolatát a vallásossággal (azaz minél magasabb az egyik, annál alacsonyabb fokú a másik). Még egy érdekes adat: a vallásosan nevelkedett gyerekeknek több problémájuk van a kitalált fikcióknak a valóságtól való megkülönböztetésében, a fikciókban rejlő lehetetlenségek helyes felismerésében, mint a nem vallásosoknak.

Azért az összes statisztika szerint magasabb a hívők száma, mint a hitetleneké. Vajon miért fordulnak olyan sokan a valláshoz?

Euripidészt idézem, aki még jóval a kereszténység kialakulása előtt, i.e. 415-ben írta a *Trójai nők* című drámájában (470–471. sor, fordította: Csengery János):

„... embernek, ha balszerencse üldözi,
Az Istenekhez folyamodni jól esik.”

⁷ Érdeemes elolvasni a Wikipédia *Pirézek* szócikkét.

Egy másik gondolkodó, bizonyos Karl Marx szerint a vallás az elnyomott lények sóhajtása, szív a szívtelen világban, és lélek a lélektelen körülményekben. Az emberek azért fordulnak a valláshoz, hogy a valóság szociális nyomorát csillapítsák. A vallás a valós világ fájdalmainak enyhítésére létrehozott álomvilág, amely segít elviselni az „evilági” fájdalmakat, megaláztatásokat, mivel a túlvilági megváltás és igazságosság reményével áltatja őket. A vallás a népek ópiuma.⁸ Úgy vélem, ez eléggé meggyőző magyarázat.

Vannak aztán, akik úgy gondolják, hogy előnyük származik abból, ha hívőknek hirdetik magukat. Például a vallásos emberek szavazatait is elnyerhetik egy választáson. ☺

A történelemben számos példát találunk arra, hogy a hit a hatalom megtartására szolgált, és arra, hogy a hit hirdetésével valamit el akart érni az adott személy. Úgy tűnik, mostanában is vannak előnyei, ha valaki hívőnek mondja magát. Elég nehéz elképzelni, hogy egy stadionavatón (!) elhangzó ünnepi beszéd következő mondata őszinte érzésekből fakad: „Köszönjük a Jóistennek, megengedte, hogy megélhessük ezt a napot.”⁹ A stadion felépítéséhez elég kevés köze lehetett a Jóistennek. ☺

De mindenkinek hinni kell valamiben, nem?

Mindenkinek hinni kell valamiben? Miért, ez melyik törvény? Ki parancsolja meg nekem, hogy higgyek valamiben? De ha úgy tetszik, akkor én is „hiszek valamiben”, hiszek magamban. Hiszek abban, hogy amit elképzelek, amit megtervezek, azt meg tudom valósítani, és ha nem sikerül, akkor nem kenem rá valamiféle természetfeletti lényre, nem az ő büntetésének tekintem, amiért nem tudtam elérni. Helyette megkeresem a kudarc valódi, racionális okát, elsősorban magamban, másodsorban a körülményekben. Ha nem sikerül valamit elérnem, akkor legközelebb majd realisabb célt tűzök ki magam elé.

A hit szerintem kerülőút. Azzal mindig megkerül az ember valamit, amivel nem akar szembenézni, amivel nehezebb esik szembenézni.

Azért az mégiscsak igaz, hogy a vallás elősegíti a helyes erkölcs kialakulását.

A Wikipédia fenti cikkében idézett felmérések ezt a nézetet is megkérdőjelezzik. Dawkins pedig egy fontos kérdést vet fel említett könyvében.¹⁰ A vallásos emberek csak azért próbálnak jók lenni, mert el akarják nyerni Isten helyeslését és jutalmát, mert el akarják kerülni rosszallását és büntetését? Ha nemmel válaszolunk erre a kérdésre, akkor azonnal kétségsbe vonjuk a helyes erkölcsi viselkedés vallásos eredetét és támaszát.

Hely hiányában itt nem tudom elmesélni kedvenc történeteimet a Bibliából, de mindenkinek ajánlom figyelmébe Lótnak és leányainak a sztoriját (Teremtés 19:1–26, 30–38). Vigyázat, 18 éven felülieknek való pornó! Még a „Ne ölj!” örökérvényűnek tűnő erkölcsi parancsára is számos ellenpéldát (azaz erkölcsös ölést!?) lehetne idézni, egyet mindjárt a Bibliából, éppen, amikor Mózes lehozta a tízparancsolatot a Sínai-hegyről. Bizonyos okokból (lásd Kivonulás, 32:26–28) így szólt a lévitákhoz: „járjátok be a tábor egyik kaputól a másikig és öljétek meg testvéreiteket, barátaitokat, rokonaitokat is.” A kezében meg ott voltak a kőtáblák a tízparancsolattal (bocsánat, nem voltak ott, mert előtte mérgében összetörte a táblákat ☺).

Idézhetek az Újszövetségből is. Jézus egyszer így szólt a tanítványaihoz: „Ne gondoljátok, hogy békét jöttem hozni a földre. Nem békét jöttem hozni, hanem kardot. Azért

⁸ Nem szó szerinti idézetek a hu.wikipedia.org *Ateizmus* cikkéből.

⁹ Keress rá a weben! ☺

¹⁰ i.m. 241. old.

jöttem, hogy szembeállítsam az embert apjával, a leányt anyjával, a menyét anyósával. Az embernek a tulajdon családja lesz az ellensége.” (Máté 10:34–36). A keresztények, Jézus nyomán, komolyan ezeket az „erkölcsi” elveket követik?

Említhetném továbbá az inkvizíció kínzókamráit, a vallásháborúkat vagy az indiánok kiirtását, Isten nevében (bár egészen más céllal).

Napjainkban is számos példát találhatunk a fennen hirdetett valláserkölc és a valóságos viselkedés ellentétére. Magyarországon nemrégiben keresztényüldözés elleni államtitkárságot hoztak létre, évi 930 millió Ft-os költségvetéssel. Feladata többek között, hogy „dokumentumfilmekkel, kiállításokkal, kiadványokkal mutassa be a világ különböző részein, főleg a Közel-Keleten, Észak-Afrikában és Ázsia egyes részein élő keresztény közösségek helyzetét.” Megjegyzem, 2015/16 telén 183-an fagytak meg hazánkban, 46%-uk (főleg idős emberek) az otthonukban, mert nem volt elég tüzelőjük. Demagógia lenne, ha azt mondanám, hogy a 930 millió Ft kis részéből meg lehetett volna őket menteni? Önmeghatározása szerint nemzeti–keresztény kormányunk mégis inkább az államtitkárságra költi a pénzt.

Rejtő Jenő jut eszembe, aki ezt írja *Piszkos Fred közbelép* című regényének 4. fejezetében:

„A szomszéd lakásban megöszül egy zongorahangoló, és senki sem törődik vele. Viszont az eltűnt kutatót a csendes-óceáni szigeten mindenki szívből sajnálja (...) a zongorahangolót nem meri sajnálni, mert néhány dollárral segíthet rajta. Az emberi részvét éppen fordítottja egy kirándulásnak. Mennél távolabb fekszik térben a szánalom célja, annál gyorsabban és kényelmesebben eljut hozzá megértő embertársainak szíve!” Úgy látszik, ez vonatkozik az államtitkárságra is.

A tanár úr mindig a kereszténységet hozza fel példának. A többi vallásról is ugyanígy vélekedik, vagy csak a kereszténységtől áll ennyire távol?

Mindegyikről ugyanez a véleményem, de közvetlen környezetünkben a keresztény vallás dominál. Ezért vonatkozik legtöbb példám a kereszténységre. Elgondolkodtató, hogy minden vallás önmagát tartja az egyetlen, hiteles és üdvözítő változatnak. Sőt, még az egy valláson belüli irányzatok is éles harcot folytatnak egymással (katolikusok/protestánsok, síiták/szunniták stb.).

Sokan nem hisznek istenben, viszont hisznek a sorsban. A tanár úr mit gondol erről?

Ugyanazt, mint a vallásról. Bárminek is nevezzük, a lényeg nem változik, hiszel valamiféle természetfeletti dologban. Ha valami nem sikerült, akkor sajnálom, nincs mit tenni, így volt elrendelve. Inkább magadban higgy, hidd, hogy el tudod érni, amit kitűztél magad elé! Ezért persze keményen kell dolgozni, áldozatokat hozni. Ez a nehezebb út. Sokkal könnyebb passzívan várni a megvalósulást, majd ráfogni valami természetfeletti erőre, ha nem sikerül.

A tanár úr hallott már csodálatos orvosi esetekről, például meghalt egy ember, beállt a biológiai halál, és mégis újraéledt?

Igen, hallottam, például a Biblia hirdet ilyesmit. ☺ Egy másik elterjedt tévhit szerint a halál pillanatában 21 grammal csökken a tömegünk (elszáll a lelkünk ☺). Gondoljunk egy kicsit, hogyan mérték ezt meg! Felrakták a haldoklót egy nagyon pontos mérlegre, és várták, hogy meghaljon? Na, most meghalt, lássuk gyorsan, mit mutat a mérleg?! Elég nehéz elképzelni, csakúgy, mint a feltámadást.

Persze vannak csodák. Ha megnyomom ezt a gombot (villanykapcsoló ☺), akkor fény tölti be a termet. Ez az igazi csoda. De nincs benne semmi titokzatos és természetfeletti. A fizika fejlődése vezetett az elektromosság felfedezéséhez, és tette lehetővé a felhasználását. Mi lenne velünk isten nélkül? Mi lenne velünk elektromosság nélkül! ☺
A tanár úr miért gondolja, hogy nekünk fizikaórán meg kell ismerkednünk az ateista nézetekkel?

Amikor az 1980-as évek elején elkezdtem tanítani, akkor még nem hivalkodtak ennyien a vallásosságukkal (pedig nem üldözték a vallást, ezt személyesen tanúsíthatom). Aztán jött a rendszerváltás, és azokban is kezdett feléledni a hit, akik addig azt sem tudták, mi fán terem. Egyre inkább szükségét éreztem az ellenkező oldal, ellenkező vélemény megszólaltatásának. A diákokkal meg kell ismertetni az ateista szemléletmódot is. Aki csak azt hallja, hogy van isten, és hinni kell benne, annak ez a világnézet válik természetessé. Az ellenkező véleménnyel ritkán találkozik, mert azt nem illik hangoztatni, nem illik megsérteni a hívő emberek lelki világát.

Ösztönzőleg hatott rám Atkins idézett könyve, a *Teremtés*. Világos, egyértelmű, szemléletes kifejtése a fizika isten nélküli világképének. Úgy érzem, a könyv gondolatmenetét minden diákkal meg kell ismertetnem.

Nem gondolja a tanár úr, hogy ezeknek a gondolatoknak a kifejtésével megsérti a hívő diákokat?

Igyekszem korrekt módon, a mások véleményét tiszteletben tartva fogalmazni. Remélem, ezt tapasztaltátok az óráimon. Egyszer egy diák fölállt, és megköszönte, hogy ezt elmondtam, mert ő eddig mindig csak a másik oldalt hallotta. Máskor viszont egy diák kirohant az osztályból, mert nem volt hajlandó tovább hallgatni, amit mondok. Tiszteletben tartottam a véleményét. A tanórától függetlenül, egyáltalán nem vettem zokon. Bár egy 18 évestől azért elvárnám, hogy fontos dolgokról megismerje mások nézeteit, kifejtse a sajátját, megtanuljon érvelni, vitatkozni.

Egyébként pedig egyáltalán nincs „egyenjogúság” az ateisták és a hívők között. A Zalai Hírlapban például minden héten találsz vallásos rovatot. A vallást szabad hirdetni. Azt nem szabad hirdetni, hogy nincs isten, mert ezzel megsértem a hívők lelki világát. Ők nem sértik meg az enyémet, amikor isten létezését hirdetik.

Nem értem ezt a felfogást. Én egy hívő helyében kinevetném vagy sajnálnám az ateistákat: „szegény együgyűek”. Az én hitem sokkal erősebb lenne annál, mintsem egy „tudatlan” ateista megsértsen. Én tudom, hogy az én istenem mindenható, nincs szüksége védelemre, és az én hitemnek sem szüksége a védelemre, mert különben nagyon gyenge lábakon állna. Ez egyébként a Bibliában is benne van.¹¹ ☺

Ráadásul úgy tűnik, a hívők nyugodtan szidhatják egymás hitét. Éppen nemrégiben nyilatkozta egy magát evangélikusnak hirdető újságíró, Bayer Zsolt, hogy „*a pápa vagy egy demens [öregkori elbutulásban szenvedő] vénember, aki teljességgel alkalmatlan a pápai poszt betöltésére, vagy egy gazember*”. Ha bemennék hozzátok órára, és azt mondanám, hogy a pápa gazember, akkor mi lenne ennek a következménye? Nem is merek rágondolni.

Egyébként úgy hallottam, néhány kollégám meg éppen a vallásos eszméket hirdeti az óráin. ☺

---

¹¹ Lásd Bírák könyve, 6:31

A saját lányának hagyta, hogy szabadon, belátása szerint válasszon, akár hívő szeretne lenni, akár pedig ateista?

Igen, hagyta (hagytuk a feleséggel ☺). Otthon erről nem beszéltünk. A hitről sem, az ateizmusról sem (továbbá a zsidókról és a cigányokról sem). Ez nálunk nem volt téma a családban. A lányom nem hisz istenben, nem lett ránevelve. ☺ Szerintem a hit nevelés kérdése. Senki sem születik úgy, hogy hisz istenben. Eredetileg a kereszténységhez csak felnőttek csatlakozhattak, azaz csak felnőtteket lehetett megkeresztelni.¹² A csatlakozás feltétele ugyanis a hit megvallása volt, amit egy csecsemőtől nehéz lett volna elvárni.

Richard Dawkins említett könyvében egyszerűen bűnnek tekinti a gyerekek vallásos nevelését. Meg kellene adni nekik a lehetőséget, hogy maguk döntsenek a hitükről, persze majd abban a korban, amikor már fel tudják fogni ezeket a kérdéseket. Nem magától lesz valaki vallásos, hanem belenevelik. Elég ritka eset, ha valaki hirtelen, felnőtt korában világosodik meg, bár ekkor is a környezete hatására alakul ki a hite (vagy éppen a környezetével szemben, lásd a vallásalapítókat ☺). A 19. századi fizikusok például olyan korban nevelkedtek, amikor a vallásosság majdnem természetes volt. Ezért nem lehet a szemükre vetni, ha hittek istenben. Az $F=m \cdot a$ képlet alkalmazásához nem kell sem hinni, sem pedig nem hinni. A hittől függetlenül, nagyon jó fizikadolgozatot lehet írni belőle. ☺

Van esetleg még olyan példája, gondolata, amit szívesen megosztana az olvasókkal?

Igen, van. Gyakran halljuk mostanában – érdekes, főleg a hatalmukat féltő politikusoktól –, hogy Európának keresztény gyökerei vannak, Európa a keresztény értékrenden alapul. Nézd meg, mi a magyar alkotmány, bocsánat, alaptörvény első szava! (Nem áruolom el, nézd meg! ☺)

Micsoda? Európa alapját a kereszténység képezi? Mit szólnak ehhez az ókori görögök? Luciano De Crescenzo írja *A görög filozófia rendhagyó története* című, rendkívül szórakoztató könyvében: „[ha nincsenek a görögök, akkor] talán manapság, minden délen, szép sorjában, egymás oldalában, arcra borulva térdepelnénk a földön, Mekka irányába fordulva.”¹³

Vagy mi a helyzet a felvilágosodással? Amely éppen a tudatlanság, a vallásos mítoszok, előítéletek sötétségéből emelte ki a középkori embert, és alapozta meg a modern Európát.

A középkori Európa tényleg a kereszténységnek köszönheti a születését. De miért? Mert az uralkodók rájöttek, hogy a kereszténység eszméje segít a hatalom megtartásában. Aki istentől kapta a hatalmát, attól halandó ember el nem veheti. Tehát a kereszténység azt a célt szolgálta, hogy megtartsák a hatalmat. Valójában akkor szűnt meg a keresztényüldözés, amikor a római császárok rájöttek, milyen nagyszerű eszközt kapnak a kezükbe. És ma szintén ezt a célt szolgálja, ha nem is a királyok, hanem a politikusok esetén.

A vallás sokszor adott módot a valódi érdekellentétek elfedésére. A 30 éves háború borzalmaikat két keresztény érdekkör hatalmi vetélkedése okozta. Az I. világháborúban pedig a katolikus Ausztria (akkoriban Osztrák–Magyar Monarchia) állt szemben a katolikus Olaszországgal. Mind a kettő bigottan katolikus nemzet volt, és mind a két oldalon

¹² Lásd például *Bibliai kislexikon*, Kossuth Könyvkiadó, 1978, 128. old.

¹³ 14. old., Tertium Kiadó, Budapest, évszám nélkül. A szerző természetesen az ókori perzsákra utal. ☺

a saját katolikus papjaik áldották meg a seregeket, imádkoztak ugyanahhoz (!) az istenhez a csaták előtt, a saját fegyvereik győzelméért. Szegény úristen. Nehéz lehetett a döntés, kinek is kedvezzen. ☺

Befejezésül szeretném ismét Euripidészt idézni:

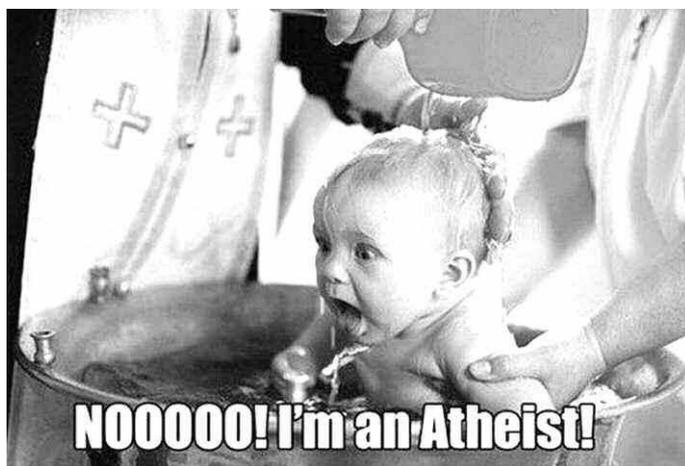
„Még azt mondják, hogy vannak az égben istenek?
Dehogyan vannak, dehogyan! Egyszer már szünjetelek
Meg ismételni ezt az elavult mesét!”¹⁴

Lám, ez a mese már 2400 évvel ezelőtt is elavultnak számított.

**Bogár Bence, Csapó Dániel, Harmath Lilla,
Horváth Bánk, Horváth Marcell, Németh Fanni (12.N)**

Amiért a harang szól (MTI hír, 2016. november 25., péntek 19:31)

A mai magyar állam meggyőződése, hogy az oktatás legfontosabb szereplői az egyházi fenntartású intézmények – jelentette ki a Miniszterelnökséget vezető miniszter pénteken Mezőtúron, a református kollégium felújított ókönyvtárának átadásán. (...) A kormány meggyőződése szerint a legtöbb, amit egy diáknak adni lehet, hogy jó keresztényt, illetve keresztényt és jó magyart nevelnek belőle. (...) Úgy fogalmazott: „ami ezen túl van, az vitatható, megkérdőjelezhető”, és nem tudni, kiállja-e a következő évszázadok próbáját. (...) A kabinet ehhez a nevelési elvhez remél szövetségest a történelmi egyházakban, ennek rendeli alá az új nemzeti alaptantervet és a magyar oktatáspolitikai megszervezését – szögezte le Lázár János. A miniszter a magyar nemzeti jövő egyik legfontosabb zálogának nevezte az egyházi oktatási intézményeket. A nemzet jövője és a történelmi egyházak oktatási rendszere elválaszthatatlan egymástól – mondta a tárcavezető.

Cogito

¹⁴ Euripides elveszett drámáinak töredékei, Budapest, 1926. Fordította: Csengery János. 288. töredék.

